

POSUDEK
oponenta disertační práce

Jméno kandidáta: ..... **Mgr. Jan Honzík**
Název disertační práce: ..... **Buddhismus na Západě. Česká republika**
Oponent: ..... **Doc. PhDr. Zdeněk Vojtíšek, Th. D.**
Odevzdání posudku: ..... **květen 2014**

Ve svém posudku budu nejdříve komentovat jednotlivé části předložené disertační práce a ve druhé části přednesu jednu zásadní námitku.

Začátek 1. kapitoly, tedy pasáž o Buddhovi, počátcích buddhismu a o théravádovém buddhismu považuji za vynikající výklad. Oceňuji jeho založení na pramenech a výbornou práci s pojmy. Výklad je přehledný, jasný a kazatelsky názorný, dokonce s lidovými příklady (str. 15, str. 22-23), které prokazují, že autor je velmi zběhlý v roli duchovního učitele a vykladače théravádového buddhismu.

Výklad mahájánového buddhismu považuji už za slabší – tento výklad už nutně musí být stručný, a tím zjednodušený, u čínského a tibetského buddhismu je pak už redukován na pouhý výčet škol a jejich základní charakteristiku. Podobně je to pak i u historie buddhismu na Západě. Kandidát poskytuje dobrý přehled, ale samozřejmě stručný, takže nepřináší (a v tomto rozsahu ani přinášet nemůže) nic nového, co by nebylo i v češtině dostupné. A opět podobně u statistik, které jsou pouze souhrnem informací dostupných na internetu.

První kapitola vrcholí dvěma úvahovými pasážemi (mám na mysli části I. a II. v kapitole 1.3.4), což jsou *Faktory ovlivňující narůstající zájem o buddhismus na Západě na přelomu 20. a 21. století* a *Základní charakteristiky buddhismu na Západě na přelomu 20. a 21. století*. Obě pasáže považuji za velmi zajímavé. Zůstávají ovšem bez vazby na odbornou literaturu (autor odkazuje jenom na Baumanna ze sborníku *Westward Dharma*) a problematika se zdá být spíše lehce nadhozena než propracována. Jedna z nejzajímavějších otázek je pouze naznačena v poznámce 69 na str. 52.

Druhá kapitola nese název „Současný buddhismus v České republice“ a začíná historií buddhismu v české společnosti. Podobně jako u historie buddhismu na Západě přináší pouze známá fakta, uveřejněná už na jiných místech. Hlavní částí této druhé kapitoly je pak přehled buddhistických skupin a iniciativ v České republice. Autor zde předkládá výsledky pozoruhodného a velmi úspěšného projektu *Jednota v rozmanitosti*, jemuž se věnoval v letech 2008-2010 a jehož výstupem byla stejnojmenná publikace. Více než 50 stran (a tedy plnou třetinu textu disertační práce) tak tvoří odpovědi představitelů jednotlivých buddhistických společenství a iniciativ na dotazník, který jim doktorand před více než pěti lety rozeslal.

Tuto část druhé kapitoly vnímám jako problematickou z několika důvodů. Především – uvedené texty nejsou texty doktorandovými (doktorand je sám představitelem pouze jedné z oslovených skupin, společenství Bodhi Praha, str. 66-69). To by samozřejmě nevadilo, pokud by doktorand s těmito texty nějakým způsobem nadále přímo pracoval. Jistěže tyto texty přispěly k jeho chvályhodně hluboké znalosti české buddhistické scény, ale samy nejsou v disertační práci nijak přímo zužitkovány. Autor je nechává bez komentáře tak, aby sloužily jen jako nástroje popisu jednotlivých společenství. Částečně a – podle mého názoru – pouze velmi málo jsou tyto texty zhodnoceny jen v poslední části druhé kapitoly (*Charakteristiky současné české buddhistické scény*). Tato pasáž (v rozsahu o něco více než tři strany textu - str. 114-117) je opět zajímavá a jednoznačně ukazuje na doktorandovu kapacitu. Ta se mi ovšem bohužel opět zdá málo využitá.

Jako problematické vidím i to, že tyto zmíněné texty představitelů jednotlivých buddhistických skupin už byly použity ve výše uvedené publikaci. Dal bych samozřejmě přednost tomu, kdyby disertační práce obsahovala dosud nepublikovaný materiál, ale lépe bych se smířil se „starým materiálem“, pokud by se doktorand alespoň pokusil tyto texty komentovat s odstupem oněch let (uvedl např. také změny, k nimž v těchto společenstvích došlo) a pokusil se je doplnit o texty těch společenství, která buď tehdy na projektu *Jednota v rozmanitosti* nespolupracovala, nebo v době projektu ani neexistovala.

Třetí kapitola, nazvaná *Praktické aplikace buddhismu na Západě*, obsahuje výborný doktorandův text, který jsem četl s podobnou radostí jako uvedení do théravádového buddhismu. První část této kapitoly sice přináší jen stručná uvedení do jednotlivých typů meditace v buddhismu, ale činí to – podle mého názoru – s mimořádným vhledem a citlivostí. Druhá část (Buddhismus a psychologie) mi poskytla řadu nových informací o psychoterapeutických metodách inspirovaných buddhismem. Za přínosné považuji i informace uvedené ve třetí části této kapitoly (Pomoc umírajícím a pozůstalým). Některé pasáže této třetí kapitoly se mi zdají jako vynikající.

Po třetí kapitole přichází už jenom stručný Závěr opět s několika dobrými, ale hlouběji nerozvedenými postřehy, a obdivuhodně bohatý a výborný seznam literatury.

Nyní ale musím sdělit svou velkou a zásadní pochybnost. Pochybuji o tom, zda tato práce může být uznána jako práce disertační. Fatálně jí totiž chybí nějaká teze, jejímž prostřednictvím by doktorand prokázal schopnost posunout obor svého akademického studia kupředu. Předložená disertační práce přináší mnoho materiálu: v některých částech je tento materiál banální, v některých částech je již publikovaný a na několika místech (naneštěstí v menší části textu) je informačně bohatý, úvahově originální a velmi inspirativní, i když málo zasazený do odborné diskuse. Ale každopádně je to stále materiál, který může být základem a východiskem pro odborně podloženou tezi, ale který tuto chybějící tezi – podle mého názoru – nemůže suplovat. Několik možností takové teze se přitom doslova nabízí (a doktorand o těchto možnostech jistě ví): mohla by se týkat např. otázky existence tradice západního buddhismu jako specifické buddhistické tradice, otázky využití pouze *části* buddhistické tradice pro současnou západní kulturu osobního rozvoje, otázky tzv. sekularizace buddhismu apod.

Obávám se tedy, že předložený text Mgr. Jana Honzika žánrově neodpovídá přijatelné disertační práci (angl. *thesis*). Teze je právě to, co zde chybí; jako oponent nemám čemu *oponovat* (mohu pouze zkontrolovat fakta a konstatovat, že jsou správná, ale to není oponentova vlastní role) a kolega Mgr. Honzík v podstatě nemá co *obhajovat*. Akademické *posuzování* (metaforický „soud“), při němž by kandidát *obhájil* svou *tezi* před *oponentem* a akademickou obcí, se bohužel nemůže konat.

Navzdory své úctě k doktorandovu empatickému přístupu k buddhistickým praktikujícím a navzdory uznání, které chovám k autorovu vhledu do současného žitého západního buddhismu, tedy bohužel nemohu tuto práci doporučit jako práci disertační. K obhajobě ji tedy nedoporučuji.

Zdeněk Vojtíšek